

**„A Golgota lépcsőn állok,
vállamon a kereszt. Gyarló szolgál
könyörgését, Uram, ó meg ne vedd!”
(Túróci Cantionale)**

BULÁNYI GYÖRGY
**CSAK ÜGYES A SÁTÁN, VAGY SIKERES
IS?**

NAGYBÖJT 1. VASÁRNAP

Mai szövegünk időrendje: 1. Jézus a megkeresztelkedés után kimegy 40 napra a pusztába, és ott értekezik az ördöggel. 2. Jézus valakiknek beszámol erről az értekezésről, mert különben nem tudnánk róla. 3. A *Forrásnak* nevezett logiongyűjtemény őrizte meg Jézus beszámolóját: s ezzel szöveg is lett az értekezésből. 4. Ki tudja, hány közvetítő adta az értekezést tovább, hiszen egyszer sem olvassuk, hogy a tanítványok lejegyezték volna Jézus szavait. Ezek a szavak csak szájhagyomány után jutottak el a Forrás szerzőjéhez. 5. Ez tehát a közvetlen forrása Máté mára rendelt, fel is olvasott szövegének. 6. Jézusban alakulhatott a beszámoló anyaga – az értekezés, ami a pusztában történt – a beszámoló elmondásának a napjái. 7. Akik hallották beszámolóját, azokban is alakult a beszámoló anyaga a Forrás lejegyzéséig eltelt évtizedek, nagyjából harminc-negyven év alatt. 8. Máté újra formálta a Forrást, és nem egészen úgy számolt be, mint Lukács, akinek ugyanaz a Forrás volt a forrása. 9. Az utánuk következő századokban a kódexeket másolók nem mindenben követték azt a kódexet, amelyet másoltak. 10. Ma itt, Adyigeten egy öreg pap elmondja Nektek, hogy mit gondol ő erről a szövegről. 11. Az elmúlt 65 év során már nagyon sokszor beszéltem erről a mai szövegről, és soha nem olvastam fel, amit az előző alkalommal mondtam. 12. Tehát ugyanolyan egyszeri szöveget fogok mondani, amilyen egyszeri, és az azonnali lejegyzéshiány következtében egyszeri és megismételhetetlen Jézus beszélgetése az ördöggel a pusztában.

Mindezt bevezetőül mondtam el. Abból a célból is, hogy érzékeltessem, mennyi a lehetősége annak, hogy sikeresen számoljak be Nektek arról, hogy mi is történt a pusztában, mi is hangzott el az értekezők közt lefolyt beszélgetésben. Nem álltathatom magam azzal, hogy hiteleset tudok nyújtani. A hiteles beszámoló valószínűsége a nulla és a száz értéke közt mozog. Elfogadom, hogy hozzáam a mai napon Máté szövege jutott el, s erről a szövegről mondom, amit tudok. Ha hiteles a beszámoló, ha nem.

Mindenek előtt teszek egy megállapítást. Ha nem történt volna meg a beszélgetés az ördöggel, ha Máté meg Lukács csak elibe biggyesztettek volna evangéliumuknak egy kitalált összefoglalást arról, hogy miről is szól majd az a jóhír, melyet továbbadnak, mindenképpen kiválóan oldották meg szándékukat. Hát nem a gazdasági csodáról, nem a tapsot kiváltó bűvészműtatványról s nem a világ feletti uralom megszerzéséről fog szólni örömhírük, Jézus örömhíre. Nem arról, hogy hogyan lehetünk elismertek a Sátán segítségével. *Nem, hanem arról, hogy mire és mennyire juthat az ember a világban, még ha éppen az Isten Fia is.* Mire? Hát a Golgotára, a csúfos kivégzés helyére. Mert hát a jóhír, az evangélium az írásműveknek – az a fajtája, amely beszámol Jézus működéséről, s amely írásmű a kezdetek után a kivégzési fejezetekhez ér, megtoldva egy egészen rövid jelentéssel a feltáma-

XV. évfolyam 3. szám

2008. március

TARTALOM:

Bulányi György, Csak ügyes a Sátán, vagy...	1395
Czakó Gábor, A Sátán konferenciát tartott	1397
Bulányi György, Lehetünk mi is boldogok?	1397
Kovács Tádé, Mélyen tisztelt Plébános Úr!	1399
Bulányi György, Teljesül az Atya akarata?	1399
Szabó Márta, Élménybeszámoló	1401
LEVELESLÁDA.....	1402
Szabó László, Mentálhigiénés iskola...	1403
Bogár László, Nemzeti program (1.)	1404

Szerkesztőség: Bulányi György, 1052 Bp., Piarista köz 1. V./505.

**Elérhetőség: bulanyi@freemail.hu, 06-1-486-4462;
faragoferi@gmail.com, 06-20-9872-982;**

dásról. Működés, kivégzés, feltámadás – ennyi az evangélium irodalmi műfaja.

Kit dicsérek meg ezzel a megállapítással. Csak feltételelesen a Forrást meg a két evangélistát. De feltétlenül kit? Hát a Sátánt. Nagyon ügyesen oldotta meg a feladatát. Ha sikerrel is oldotta volna meg, akkor nem volna evangélium műfaj. Akkor Jézus nem került volna keresztre, s nem lett volna evangélium műfaj. Akkor mi lett volna? Jézus nem tanította volna azt, amit tanított. Nem is került volna keresztre. Csinált volna kövekből kenyert, megtapsolták volna, és kitérta volna trónjából Heródest, s maga ült volna bele. S tudnánk róla, meg nem is, de semmiképpen nem lenne jóhírünk. De van, mert a Sátán csak ügyes volt, de nem sikeres. Nem, mert ügyetlenségének következtében csak itt van előttünk Máté szövege, s válaszolnunk lehet nekünk is a Sátán felajánlásaira.

Mit válaszolunk? Azt, amit Jézus? A jóhír szövege a kezünkben. Meg még valamink van: a kétezer esztendő keresztény története. A kérdés csak az, hogy mi köze van e kettőnek, a jézusi válasznak s a mi válaszuknak egymáshoz.

Dosztojevszkij, az orosz regényíró szembesül ezzel a kérdéssel. Az inkvizíció nagy alakja, Torquemada letartóztatja a 16. században újra megtestesülő Jézust, és megmagyarázza neki, hogy menjen vissza oda, ahonnan jött. Menjen vissza, mert a jóhír nem megvalósítható. Ami lehetséges, azt

csinálja az egyház. Mi lehetséges? A hatalom megragadása, s az emberiség életének hatalmi irányítása. Pontosan az lehetséges, amit a Sátán felajánlott Jézusnak a pusztában, és amit Jézus visszautasított.

Szembesülnünk kell tehát a kérdéssel, hogy a történelmi kereszténységnek van-e valami köze ahhoz, amit a jézusi jóhír tartalmaz? Lehetséges válaszok:

1. Semmi köze sincs.

2. Van azért valami, mert nem tagadjuk, hogy az lenne az igazi, amit Jézus képviselt, de hát az ember olyan gyarló, hogy enged a 48-ból. Végeredményben Torquemadának igaza van, mert a szövegeket ki nem törülve az evangéliumokból kidolgoztuk azokat a kompromisszumokat, melyekre képesek voltunk. Tettük azt, amire képesek voltunk, s amit az egyház csinált: a trón és oltárszövetségét. A császárral királlyal karöltve csaptunk bele a Sátán tenyerébe.

3. Mire megyünk azzal, hogy bevalljuk, hogy csak azt tudtuk csinálni, amit Jézus előtt is tudott csinálni a történelemben az ember? Hát inkább nem valljuk be, s úgy teszünk, mintha lehetséges volna az, amit Jézus mondott, csak a mi gyarlóságunk az akadály a megvalósulásnak.

4. Egyszerűbb, ha csak fenntartjuk azt, amit lehet, s nem mondjuk Jézusnak, ha újra eljön, hogy menjen vissza oda, ahonnan jött.

5. Persze, hogy ennek a hazudozásunknak az a következménye, hogy hitelét veszti az egyház azok előtt, akik remélnék a jézusi vagy nem-jézusi, de kétségtelen eszmények megvalósulásában. Persze, hogy a további folyamat pedig az, hogy le kell eretnekezni a jézusi eszményekben hívőket. Szerencse, hogy már meggyilkolni nem tudjuk őket, mert nem rakhatunk már máglyát alájuk.

6. S ezen a ponton mutatkozik meg Szent Pál ragyogó ötlete – mondhatom azt, hogy zsenije –, mely szerint Jézus már mindent rendbe tett azzal, hogy halálával kiengesztelte az Atyát, s most már jár nekünk az üdvösség a szerető Isten nekünk megbocsátó kegyelmi ténye ellenében. A baj csak az, hogy nem jött el újból Jézus. Azért baj, mert ha eljött volna, megint keresztre kellett volna feszítenünk bizonyítva vele, hogy Pál ötlete csak fikció. Csak fikció, mert kereszthalálával Jézus nem oldott meg semmit sem, és minden maradt a régiben.

7. Ha így történnék, akkor Pállal és az egész történelmi hagyománnyal szemben tagadnánk Jézusi isteni tekintélyét. Állítanánk, hogy Jézus is csak jószándékú álmodozó ember, mint mi is akárhányan. Ezzel pedig eljutunk oda, ahova Vörösmarty is eljutott: hogy az ember sárkányfog vetemény és nincsen remény, nincsen remény.

8. Ezzel pedig kiszolgáltatjuk az emberiséget azoknak, akik megpróbálják fegyverekkel rendbe tenni az emberi rendtelenségeket, s még többet gyilkolnak, mint amennyit a keresztények gyilkoltak, s nukleáris katasztrófával, újratekeltjük az emberi civilizációt a kőbaltánál, hogy pár ezer év múlva egy újabb civilizációval újra odajussunk, ahol most vagyunk.

9. Mindezt Szabó Lőrinc már előttem végig gondolta húsz éves korában és 80 esztendővel ezelőtt: *Nézd új jakobinusok állnak a Volga vizénél. S már csattog az új urak ostora új rabokon. Új rabok, új börtön, új éhség. Újra hiába zökent régi sínéről újabbra az emberiség. Új függönyök mögött pereg az ember tragédiája s üres egekbe vezérli a bűn a szeretet dalát.*

10. Ezek után már csak egy marad hátra... Isten vagyok én, hogy hordjam az ő gondját? Nem vagyok. Majd tudja, hogy mit lehet csinálnia velünk, s majd tudjuk, hogy mit

kell csinálunk nekünk. Vagy egyszerűbben: Úgy még sohasem volt, hogy valahogyan ne lett volna.

Most pedig bepillantok a kandi jövőbe. A vasmisémen elmondtam, hogy mit csinálna Jézus az emberiség jelen helyzetében, ha most újra megtestesülne. Nem Izraelben, hanem itt, a Duna-Tisza tájon. Kaptam rá egy prédikációm megértő, értékelő szöveget. Azt, hogy nemcsak birkát, lehet gulyát is tartani.

Hát ez a levél az egyik példám arra, hogy mindig lesz valahogyan. Van még egy második is. Megvolt a második vasmisém is – rendtársaim számára. Majd beszámolok róla, de nem most. A harmadikról mondok valamit, amely Sashalmon volt a szokásos alkalommal, a hó utolsó vasárnapján. Az áldás előtt, a mise végén kérdés-felelet formájában Áts Bandi és Bisztrai Gyuri átismételték prédikációmnak legfőbbnek gondolt tartalmait. Utána átmentünk a templom mögötti Községi házba, s vetített képek formájában megismertük a sashalmi Bokor-közösségek életét, nyaralásait. Meg is köszöntöttek, kaptam is egy palack jó bort, melynek megivása céljából elmentünk Gyuriékhoz: Évi, Gyuri, Virág, Dani, Ida és Imre, Csaba meg én. Összesen nyolcan. Az utolsó metrót még elértük Gyuri kocsjával.

Ezen az estén adtam elő a második példám. Ennek hőse egy nő. Még igen ifjú, a Bokor negyedik nemzedékének tagja. Még csak hét éves, és Vincze Bori a neve. Apja Péter, anyja meg Kati. Gyermekek várnak, az ötödiket. Péter húga, Eszter egy hétvégen elviszi magához a négyet, hogy a szülők szusszanhassanak egyet. A négy gyerek Eszteréknél arról vitázik, hogy az ötödik fiú legyen vagy lány. A jelen helyzet: két fiú és két lány. A fiúk fiút akarnak, a lányok lányt. Nem tudnak megegyezni. Végül is Bori oldja meg a problémát: Mindegy, hogy most mi születik, mert nekik összesen nyolc testvérre van szükségük: négy fiúra és négy lányra. S Bori azt is elárulja, hogy neki is nyolc gyereke lesz majd: négy lány és négy fiú. Négy lányának már a nevét is tudja, fel is sorolja. A fiúkéből még csak egynek tudja nevét: az Benedek lesz, mert így hívják Bori 10 éves bátyját is.

Hát ez a második példám. Majd szólok a balatonendrédai Pap Sándornak, hogy hova küldheti leánynézőbe érettségire készülő fiait. Szárra, mert ott lakik Péter és Kati, s ott van és lesz is, miből válogatni.

A példák arról beszélnek, hogy mindig lesz valahogyan. Hogy miként, majd megmutatja a jövő. A vacsorán további ötleteket kívántak tőlem, Azt válaszoltam, hogy az emberiség múltjából világos, hogy nem 90 évesek igazítottak el bennünket a történelem folyamán. Amit én elmondhatok, az csak a nagy nyilvánvalóság: az életet tovább kell adni, s a Lélekre mindig figyelni kell. Sándor és Bori teszik, akarják tenni mind a kettőt. A sátán ügyeskedhetik és Jézusunk Lelkétől irányítottak pedig nem engedelmesskednek neki. Helyette verset mondanak.

Isten vidám úr a Föld fölött Lengyelországot Isten óvja. / Polónia a vidám rabok S törött sajkások víg hajója.

A Visztulánál hajdan s ma is Tréfás, dalos halászok ülnek / S Polóniának asszonyai új és új lengyelt egyre szülnek.

Halat a Visztula s gyermeket Lengyel asszony ad örökké. / Miért hát a Halál jelszava, A sírból szálló „soha többé”?

Boldog hajó a vén gálya is, Ha hátán gyermekek is futnak. / S nincs ott pokol és nincs ott Halál. Ahol dalolni s szülni tudnak.

Isten vidám úr a Föld fölött, Minden fajzatnak üdvössége. / Az Isten: Élet - halleluja - S az életnek nincs soha vége. Írta Ady Ende, Ének a Visztulán.

CZAKÓ GÁBOR

A SÁTÁN KONFERENCIÁT TARTOTT

Összehívta a démonokat a világ minden tájáról. A megnyitó beszédében ezt mondta: "Nem tarthatjuk vissza a keresztényeket attól, hogy eljárjanak istentiszteletre. Nem tarthatjuk vissza őket attól, hogy olvassák a Bibliájukat és hogy tudják az igazságot. Még csak attól sem tarthatjuk vissza őket, hogy egy bensőséges kapcsolatot alakítsanak ki a megváltójukkal. Ha egyszer megszerezték ezt a kapcsolatot Jézussal, megtört a hatalmunk felettük.

Úgyhogy engedjétek, hogy elmenjenek istentiszteleteikre, engedjétek, hogy magukhoz vegyék az úrvacsorát, de lopjátok el az idejüket annyira, hogy ne legyen idejük arra, hogy igazi kapcsolatot alakítsanak ki Jézus Krisztussal." "Ezt akarom tenni", mondta a Sátán. "Eltéríteni őket attól, hogy megragadják a kapcsolatot a Megváltójukkal és fenntartsák ezt az éltető kapcsolatot egész napon át!" "Hogyan tegyük ezt?" -- kiabálták a démonjai. "Kössétek le őket az élet mellékes dolgaival és találjátok ki számtalan csejt, amikkel lefoglalhatjátok a gondolkodásukat" -- válaszolta ő:

- Kísértsétek őket arra, hogy költsenek, költsenek, költsenek és kérjenek kölcsön, kérjenek kölcsön, kérjenek kölcsön.

- Győzzétek meg a feleségeket, hogy dolgozzanak hosszú órákat és a férjeket, hogy dolgozzanak 6-7 napot egy héten, 10-12 órát egy nap, így megengedhetik maguknak az üres életformát.

- Tartsátok vissza őket attól, hogy időt töltsenek a gyerekeikkel. Ahogy a családok darabokra hullanak, hamarosan, az otthonaik többé nem lesznek biztonságos menedékek a munka nyomása alól!

- Stimuláljátok túl az agyukat, hogy ne legyenek képesek meghallani azt a 'halk, szelíd hangot.'

- Csábítsátok őket arra, hogy kapcsolják be a rádiót vagy a magnót, amikor vezetnek... hogy hagyják bekapcsolva a tévét, videót, cd lejátszót és a számítógépet az otthonaikban folyamatosan, és gondoskodjatok arról, hogy minden üzletben és étteremben a világon nem biblikus zenét játsszanak folyamatosan. Ez majd bezsúfolódik az agyukba és megtöri a kapcsolatot Krisztussal.

- Töltsétek fel a dohányzóasztalokat magazinokkal és újságokkal. Nyomjátok bele az agyukba a híreket 24 órán keresztül. Törjete be a vezetés perceibe hirdető - táblákkal. Árasszátok el az e-mail postafiókjaikat szeméttel, katalógusokkal, amikből online lehet rendelni, sorsolásos játékokkal és mindenféle hírlevéllel és promóciós ingyenes ajánlatokkal, szolgáltatásokkal és hiú reménnyel.

- Tetessétek sovány, gyönyörű modelleket a magazinokba és a tévébe, hogy a férjek azt higgyék, hogy a külső szépség a fontos és aztán elégedetlenné válnak a feleségükkel.

- Tartsátok fáradtan a feleségeket olyannyira, hogy ne tudják éjjel szeretni a férjüket. Adjatok nekik fejfájást is! Ha nem adják meg a férjüknek azt a szeretetet, amire szüksége van, hamarosan máshol fogják azt keresni. Ez jó hamar szétszakítja a családokat!

- Adj nekik télapót, hogy eltérítsd őket attól, nehogy megantánítsák a gyerekeiknek a karácsony igazi jelentését.

- Adj nekik húsvéti nyuszt, így nem fognak beszélni az O feltámadásról és a bűn és a halál feletti hatalmáról.

- Még ha el is utaznak pihenni, tegyetek arról, hogy hajszolják ott is túl magukat... hogy kimerülten térjenek vissza. Tartsátok őket túl elfoglaltan ahhoz, hogy kimenjenek a természetbe, és Isten teremtményeit csodálják. Küldd el őket

inkább vidámparkokba!, sporteseményekre, színdarabokra, koncertekre és moziba.

- Tartsátok őket elfoglaltan, elfoglaltan, elfoglaltan! És amikor lelki találkozóra mennek, nyugtalan lelkiismerettel fognak távozni.

- Zsúfoljátok tele az életüket sok jó kifogással, hogy ne legyen idejük keresni Jézus hatalmát. Így egy idő után a saját erejükből fognak dolgozni, fel fogják áldozni az egészségüket és a családjukat egy elég jó cél érdekében. 'Működni fog! Működni fog!' Mekkora terv volt!

A démonok buzgón indultak teljesíteni a megbízatásukat, hogy a keresztények minél kevesebb időt hagyjanak Istenre és a családjaira szerte a világon, hogy a Feltámadás ünnepe a nyúl és tojás ünnepe legyen, és hogy minél kevesebb idejük maradjon arra, hogy meséljenek másoknak arról, hogy Jézus hatalma hogyan változtatta meg az életüket.

BULÁNYI GYÖRGY

LEHETÜNK MI IS BOLDOGOK?

ÉVKÖZI 4. VASÁRNAPRA

Boldogok – 50 ízben fordul elő ez a szó az Újszövetségben. Ebből 30 az evangéliumokra esik: Márknál egyszer sem, Jánosnál kétszer, de Máténál 13 és Lukácsnál 15 ízben találjuk. Ennek az egyenlenségnek az az oka, hogy Máté és Lukács is olvashatta azt a *Forrásnak* nevezett jézusi Logion-gyűjteményt, melyet Márk még nem látott, János pedig – ha látta, ha nem látta – nem vett figyelembe.

Nem jelentéktelen szava a *boldog* a jézusi szemléletnek és örökségnek. Mit értünk ezen a szón? Megnéztem az Értelmező Kéziszótárt, melyben ezt találtam: *A sorsával, körülményeivel megelégedés érzéséről teljesen áthatott az, aki boldog.* Nézzük meg, mit értett szavunkon Jézus! János két helye szerint az a boldog, aki hajlandó Jézus példájára megmosni embertársai lábát (13,17), s aki Tamással ellentétben akkor is hisz Jézusban, ha nem látta őt feltámadottan (20,29). Máté 13 helyéből 9 szerepel a mai nap evangéliumában: boldogok a szegények, a szomorkodók, a szelídek, az istennektetszést éhezők-szomjazók, az irgalmasok, a tisztaszívűek, a békességszerzők meg akiket üldöznek és gyűlölnék istennektetszésük miatt (5,3-11). Továbbá még négy helyen találjuk Máténál szavunkat: Boldog, aki nem botránkozik meg Jézusban, mint tette a Keresztelő (11,6). Boldogok a szemek, melyek látták, s a fülek, melyek hallották Jézust (13,16). Boldog Péter is, aki az élő Isten Fianak mondja Jézust (16,17), s boldog az a szolga, aki szolgatársainak kiadja az őket megillető búzarészt (24,46). Lukácsnál pedig Gábrriel főangyal boldognak mondja Máriát, mert hitt annak, amit hírül adtak neki (1,45). Jézus pedig boldogoknak mondja a szegényeket, az éhezőket, a sírókat, akiket gyűlölnék az emberek, a Benne meg nem botránkozókat, meg azokat, akik látják Őt. Nem a méh a boldog, amely őt hordozta, hanem azok, akik hallgatják Isten igéjét. A szolgák a boldogok, akik virrasztanak, amíg meg nem jön gazdájuk. Akik azokat hívják lakomára, akik nem tudják viszonzni a meghívást. Aki asztalhoz ülhet Isten Országban. S végül a meddők, akinek gyermekeit nem érinti az a nyomorúság, mely majd Jeruzsálemre következik. Ez a lukácsi anyag kétharmad részben azonos a Máté-félével.

E pusztá felsorolásból is jól látható, hogy Jézus nem egészen azt értette a boldogságon, amit az Értelmező Kéziszótárban találtunk. Lehett-e ő a kereszten a *megelégedés érzéséről teljesen áthatott?* Lehetné-e én ugyanott megelégedett? Mikor is voltam én ennyire megelégedett sorsommal és körülményeimmel? Csecsemőként pl., amikor szopás után

elaludtam, bizonyára ezt éreztem, de nem tudtam róla. Amikor jelest kaptam alig tíz évesen első latin dolgozatomra, akkor már éreztem a boldogságot, tudtam is róla. Amikor az Erzsébet hídalatti uszodában az úszómester levette rólam a hevedert, s nélküle tempóztam, akkor is. Amikor édesanyám mellett végigbógtam a Rákóczi utat, mert belekerült évvégi bizonyítványomba a jelesek mellé négy jó, akkor nem hatott át a meglepedés. Rám is szólt: Hagyd abba, mert még azt gondolják rólad, hogy megbuktál, és azért sírsz. Amikor jelesre sikerült az érettségi, s az évvárón nyolcszor is kiszóltattak jutalomra, tökéletes volt a meglepedettség érzése bennem. Amikor az ügyész kötél általi halált kért fejemre, akkor meg furcsa és nem ilyen érzéseim voltak. Amikor közel tíz év után a márianosztrai nevelődést elhagyhattam, megint a meglepedettség érzése volt bennem.

Nem érdemes szaporítani a példákat. Választjuk is, kapjuk is körülményeinket, s ami végül is a sorsunk lesz, az ritkán, vagy inkább sohasem fenékgig tejfel. Arany János többet is mondott erről. *Kél és száll a szív viharja, mint a tenger vése. Fájdalom a boldogságnak egyik alkatrésze. Az örömmel levegőjét megtisztítja bánat, S a kizajlott bú felhőkön szép szívárvány támad.* A meglepedettség, melyben minden szép és jó, bizony nem azonos a jézusi boldogsággal. Beletartozik abba a szenvedés, a fájdalom, a meglepedettség hiánya is.

Ha pedig valaki véletlenül a magyartanárok közé tartoznék, az szeretné a szóból, magából megfejteni a jelentést. Mit is jelent és jelentett a múltban a *boldog* – nyelvünkben: gyökerében és eredetileg. A hivatalos nyelvtudomány ismeretlen eredetűnek mondja szavunkat: nem finnugor, nem is török, nem is szláv; ezekben a nyelvekben semmi sem felel meg nekik. De van nem hivatalos nyelvtudomány is, mely legfeljebb a jövőben lesz majd az Akadémiától befogadott, de most még nem az. Van egy 1999-ben Vancouverben kiadott magyar-sumér szótárom. E szótár számára nem ismeretlen eredetű a *boldog* szavunk. Sumér megfelelője: BA-DUG-GA. melynek jelentése: *meglepedett, vidám, jó.*

A szófejtő szótárak után előveszem a Nyelvtörténeti szótárt is. Ebben már megtalálom valakinek a nevét. Ki ne tudná szótár nélkül is Jézus édesanyjának magyar nevét?! Mária – a Boldogasszony: Gyertyaszentelő, Gyümölcslő, Havi, Sarlós Boldogasszony, Nagy- és Kisboldogasszony. A szótárban találok is egy idézet-mondatot 1527-ből. Ezt olvasom a középkori Érdy kódexben: *Szent István király is, ez szegény országát Boldogasszony országának nevezé.* Szent István királyunk ezt a 11. század első felében tette. Már akkor is Boldogasszonynak mondta népünk Jézus édesanyját. Alighanem korábban tudtunk Boldogasszonyról, mint Máriáról. Hogy kit nevezhettek őseink régebben Boldogasszonynak – nem tudom. Legyen a magyar ősvallást kutatók dolga ezt pontosan megállapítani. De mikor megismertük Máriát, ráakasztottuk ősi szavunkat, melyet korábban kire aggattunk, nem tudom.

S boldog még más is valaki rajta kívül. Kicsoda? Hát maga az Isten. Legalább is a mi nyelvünkben, magyarok számára. Ki ne ismerné ezt a rigmust: *Szegény ember szándékát Boldog Isten bírja?* Ha hallgatok sumér szótáramra, akkor az Isten meglepedett, vidám és jó. Talán azért, mert hátára veszi a szegény ember szándékát? Alighanem ezért is boldog. Egy a székelyföldi Barót mezővárosból származó Szabó Dávid nevű katolikus pap írta le az említett közmondást több mint kétszáz éve, a Komáromban 1803-ban megjelent *Magyarság virági* c. könyvében. Ide a rozsdást..., hogy ezt is az Etelkőzből vagy még messzebből hoztuk magunkkal. Olyan messziről, ahol Isten nem a gazdagok szán-

dékait hordta a vállán. Van ilyen messze a messzi múltban, vagy inkább csak a messzi jövőben találjuk majd azokat, akik a szegények szándékait rakják Isten vállára? Azt hiszem, hogy Jézus, aki azt mondta, hogy boldogok a szegények, Ő úgy gondolta, hogy a boldog Isten a boldog szegények szándékait bírja, azaz mindig is hordozza és viseli is a szívén meg a vállán. A múltban is, a jelenben is, a jövőben is.

Kérdéseket teszek fel. Az első: *Boldog-e az Isten?* Majd megkérdezem, ha találkozom egyszer vele. Most csak fogjuk rá, hogy boldog, mert ha ebbe belemennék, kevés lenne az idő elmondani, miket is gondolok ezen a címen.

Boldog volt-e Jézus, mikor köztünk járt? Mint valóságos ember, ő is elmondhatta Vörösmartykn szavát: *Így volt mindig e világi élet: egyszer fázott, másszor lánggal égett.* Ez is megérdemelne egy külön prédikációt, vagy egy egész könyvet is. Hagyjuk tehát most!

S a harmadik kérdés: *Lehet-e boldog az ember, amíg ide lent jár?* S most megvallathatjuk a jézusi anyagot. Jézusnak nemcsak *boldog* szava van. Megvan az ellenpontja is. Melyik az? Hát a *jaj*. S nem is kevésszer használja, összesen 29 ízben. Nem sorolom fel a 29 helyet, csak kiemelem belőlük a nekem most legfontosabbat, ahol négyszer is halljuk Jézus *jaj* szavát is és a *boldog* szavát is.

Boldogok vagytok, ti szegények, mert tiétek az Isten országa.

Boldogok vagytok, hogy most éheztek, mert jól fogtok lakni.

Boldogok vagytok, akik most sírtok, mert nevetni fogtok.

Boldogok vagytok, ha gyűlölnék benneteket az emberek, kizárnak körükből és megrágalmaznak, s neveteket, mint valami szégyenletes dolgot, elvetik az Emberfia miatt. Örüljetek azokban a napokban, ha majd ez bekövetkezik, és ujjongjatok, mert nagy jutalomban részesültök a mennyben! Atyáik is így bántak a prófétákkal.

De jaj, nektek, gazdagok, mert már megkaptátok vigaszotokat.

Jaj nektek, akik most jóllaktok, mert éhezni fogtok!

Jaj nektek, akik most nevettek, mert sírni és jajgatni fogtok!

Jaj nektek, ha az emberek hízelegnek nektek! Hisz atyáik is így tettek a hamis prófétákkal. – Eddig tart Lukács nem hegyi, hanem síksági beszédének eleje.

Most következzenek a megállapítások, melyeknek elseje és legfontosabbja: Az *boldog*, akié az Isten Országa. Ezért *boldog* az Isten, *boldog* Jézus, és ugyanezért *boldogok* lehetünk mi is. Második megállapítás: akkor vagyunk mi emberek *boldogok*, ha szegények vagyunk, ha éhezünk, ha sírunk, ha üldöznek bennünket, ahogyan Jézust is üldözték. Harmadik megállapítás: Nem lehetnek *boldogok* a gazdagok, a jóllakottak, a nevető üldözők. Negyedik: Jutalmul kapják a mennyben ezt az országot, akik az első társadalmi csoportba tartoznak, a szegények. A második csoportba tartozók megkapták már vigasztalásukat a jelenben, és nem az Istentől kapták meg, hanem a maguk istenétől, a Pénztől. Őket bizony nem mondja Jézus *boldogoknak*, hanem *jajt* kiált feljűk. Miért teszi ezt? Azért, mert e második csoport nem kapja meg jutalmul a mennyben az Isten Országát.

E megállapítások után kérdezek most valami nagyon fontosat. Isten osztotta az emberiséget e két csoportra: szegényekre és gazdagokra? Nem Isten tette ezt, hanem mi magunk. Isten úgy teremtett meg bennünket, hogy képesek vagyunk az osztozásra. Isten úgy teremtett meg bennünket, hogy adni jó, és venni meg rossz. De szabadnak lettünk teremtve, és tehetjük azt is, ami rossz nekünk. Mi rossz nekünk? Ha nem osztozunk. Mért nem tesszük? Mert csak ma-

gunkra gondolunk, a nálunk szegényebbre meg nem. A válaszmom tehát az, hogy tartozhatnánk mind a ketten az Isten Országába. Az a válaszmom, hogy már a földön is valóság lehetne az Isten Ország, nemcsak a mennyben, és nemcsak az itteni szegények birtokolnák azt. Gondoljunk Csokonai gyönyörű két sorára: *Az enyém s a tiéd, mennyi lármát szüle, Mióta a miénk nevezet elüle.* Meg Székely Magda versére: *Leüthetsz, én nem ütök vissza. Az én kezem gyöngye a rosszra. Hulló testem helyén leüthetetlen, erősen áll az igazi testem.* Isten nem a szenvedés, az éhezés és sírás és üldözöttség világát teremtette meg számunkra.

Következzék most ennek jézusi igazolása: Boldogok a szelídek, mert ők fogják örökölni a földet. Boldogok az irgalmasok, mert nekik is irgalmaznak majd. Boldogok a békeségteremtők, mert Isten gyermekeinek nevezik őket. Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent. Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az istennek-tetszést, az Isten akaratának megvalósítását, mert jóllakottak, kielégültek és megelégedettek lesznek. Boldogok a szolgálók, akik virrasztva várják Jézust, és kiosztják szolgáltaiknak az őket megillető bűzarást. Boldogok, akik fülükkel meghallják, amit Jézus tanított, és szemükkel látják is már az Országot, melyről ő tanított.

A két hete itt elmondott beszédemet előadtam az engem meglátogató szolnokiaknak, s vezetőjük mindössze annyit mondott rá, hogy ne foglalkozunk a tőkés társaságok által számunkra készített borzalmakkal. Mi csak keressük az Isten Országát, s Isten gondoskodik majd a többi mindről. Hát ez ugye olyan szépen hangzik! Nem, ez a biztos valóság. Ahogyan két hete hazamentem, kinyitottam a számítógépet, s ott találtam egy balatonendrédí levelet. Arról, hogy nem birkát tartanak, hanem gulyát. Megtaláljuk levelét folyóiratunk múlt havi számában.

KOVÁCS TÁDÉ

MÉLYEN TISZTELT PLÉBÁNOS ÚR! KEDVES GÁBOR!

TATA, 2007-12-27.

Mivel 7 éve laicizálásom alkalmából Róma nem kötötte ki, hogy Plébánosommal szóba ne elegyedjem, most írok neked egy levelet. Amikor megtudtam, hogy te kerülsz Virág János helyére, megijedtem. Konzervatívizmusod nem volt jó ömen. De aztán kezdtem bizakodni. A mellékoltártól induló följajlási körmenet, az Ite missa est dallamának alkalmazkodása kántor urunk egyetlen verziójához, jó benyomást tett. Az is, hogy a 1/2 8-as misét a munkába sietőkhöz kurtítottad. Talán egy 1/4 8-as kezdéssel megúszhattuk volna a kurtítást, de így is jó. A temetőkápolna újra használása, az esti misék és a roráték bevezetése, szintén okos és gyümölcsöző ötlet volt. Köszönet érte. Az is jónak bizonyult, hogy ebbe foglaltad a 2(?) napos lelkigyakorlat közérthetőre sikerült prédikációit. Tetszik a színes képekkel illusztrált egyházközségi lap. Szép a Szent Erzsébet szobor. Bizonyára van még több ügyes újításod, amelyekről én nem tudok. Áldjon meg értük a Jóisten!

Most azonban írnom kell azokról is, amikről tudok, és nem tetszenek. Elsőnek a papi buzgóságotokat dicsérő hitoktatási újításokról. Egy tárgyat két tanár ad elő? Tapasztalt, talpraesett hitoktatók helyett, akikhez szerettem járni a gyerekek, tapasztalatlan káplán ráuszítása gyerekeinkre, aki ráadásul szigorúskodással utáltatja meg a hittant? Süttő Miklós elküldése? Amikor Maximilián Kolbe ünnepén az engedelmesség, hit remény, szeretet erényeinek gyakorlására buzdítottál minket ebben a sorrendben, már nemcsak ijedeztem, bosz-

szankodtam is. Az áldozás körüli aggályaid már nemcsak érthetetlenek számomra, hanem felháborítóak is. Úrfelmutatásra, Uram, nem vagyok méltóra mindenki letérel, miért kötsz bele az állva és kézbe áldoztatásba? A sacramenta propter homines elv megváltozott, mióta én kijártam a főiskolát? A kollektív felelősség elve vette át uralmát az egyéni lelkiismeret helyének? A klerikális triumfalizmus visszacsempészése vette kezdetét a plebs föltupírozott állítólagos visszaélései miatt? Mi jogosabban gyanúsíthatnánk téged azzal, hogy ostyákat dugdosol a szőnyeg alá, mert neked van kulcsod e helyekhez, de nekünk nem jut eszünkbe ilyesmi. Milyen alapon gyanúsítasz minket ilyesmivel? Elsőáldozási gyakorlatkor nem ejtett el egy kisgyerek át nem változtatott ostyát? Ehhez talán erősebb fantázia kell, mint ahhoz, hogy meggyaláztuk az Oltáriszentséget? Hogy a püspök előtt is diffamáltad az egyházközségünket, az inkább súlyosbító körülmény, mint enyhítő. Megszólásnak sok, rágalomnak pitiáner. Az egri érsek a TV-ben nem restell éjjeli misén kézbe áldoztatni, csak Te készítesz szentestére meglepetésbüntetést nekünk? A 80-as évekre aligha emlékezhetsz, a MPK nem engedményt tett a nép beteges tagjainak. A zsinat felértékelte Isten népének méltóságát. A csecsemőkre jellemző szájba etetés általános gyakorlatának megszüntetése nem engedmény volt, hanem egy folyamat apró, de szerves tartozéka. Ha a lengyel pápának más volt a véleménye, ezt mi, egyházunknak szurkoló tagok legfeljebb sajnálhatjuk, de távol áll tőlünk, hogy precedenst kovácsoljunk belőle. Az egész egy aprócska liturgikus nézetkülönbség maradhatna, ha nem lenne mozaikköve egy bibliátlan, zsinat-, egyház-, ember- és Istenellenes folyamatnak. Egyházközség tagjainak visszamamelukosításának kiváló eszköze lehet néhány ilyen kis lépés hátrafelé. De plébánosságod első évében szeretnélek visszariasztani egy ilyen folyamat végighajszolásától. A fő példája ugyanis fertőző. Amikor Szent Imre ünnepén egyetlen szóval félresöpörte valaki gyermekeink több napos, sok órás készülését az ifjúság védőszentjének miséjére, már elővetette árnyékát eme elvetemült triumfalizmus.

Befejezésül ideírom, hogy milyen nagyra értékeltem ama következtelenségedet, hogy engem 17 év után először s vsz. utoljára kézbe áldoztattál. Nehezemre esett két törött könyvvel megoldani ezt a feladatot. Csupán azért tettem rá erőfeszítést, hogy Téged figyelmeztesselek. De, mivel sikerült akkor szóban, most írásban kitérgetnem a dolgot, vizsdatérek a bénaságom miatt kényelmes csecsemőmegoldáshoz. Köszönet ünnepi köszöntésedért. Remélem, a kiengesztelődés Szelleme ihlette, s nem az a klerikális góg, mely az ostoba laikusoktól feleslegesen megrezegtetett levegőnek szól. A lengyel pápa sokszor bocsánatot kért az egyházunk részéről elkövetett bűnökért. Sajnos Ő is csak azokért, amelyeket nem Ő követett el. Szerető testvéred...

BULÁNYI GYÖRGY

TELJESÜL AZ ATYA AKARATA?

A keresztények a Szentháromság első személyét mondják *Atyának*. Nincsen a liturgiában ünnepe. A Fiúnak számtalanul sok, s a Szentléleknek is van legalább egy – Pünkösdkor. Schütz Antal Dogmatikájában sincs róla fejezet. Rahner Teológiai Kiszótárában sincs. Mért? Bár az Újszövetségben vagy háromszáz esetben jelöli őt a *Patér* szó, s majd mindig Jézus ajkán – még sincs. Mért nem készült róla doktori értekezés, habilitációs dolgozat, mért nincsen tanszéke az Atyának a teológiai fakultásokon? Elnyelte Arisztotelész, annak filozófiai istentana, és ennek nyomán a skolasztika, az isko-

lás teológia. Schütztől ifjúságomban megtanultam Róla, hogy *magátólvaló, tökéletes, egyszerű, világfölköti, és hogy Ő az abszolút akarat*. Kicsoda mindez? Hát az Atya. Külön-külön megáll ez az állítás-sor és az elnevezés is. De egymásra, egymáshoz nem illenek. Jézus csak annyit tudott Atyjáról, hogy tökéletes, meg hogy akarata van.

Hogyan lehetne még beszélni róla? Hát úgy, hogy ő az *Úr*. Jézus is beszélt róla így: *Senki sem szolgálhat két úrnak... Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak* (Mt 6,24). Isten ellenlábasa a Pénz. Ez detronizálhatja bennünk az Atyát. De Jézus nem imádkozott Hozzá, mint *Úrhoz*. Csak – mint Atyához. Nem is volt dolga Jézusnak a Pénzzel. Nem is detronizálta Benne ez a másik úr – Atyját.

Magam hogyan szólítom őt? Sehogyan. Hiába nevel a liturgia arra, hogy az *Atyához imádkozzam a Fiúban a Szentlélek által*. Semmi hatása nincs imádságos életemre ennek a nevelésnek. Mindig csak Istenemet mondok, mikor imádkozom, s ilyenkor az Atyára is, a Fiúra is, a Szentlélekre is gondolhatok. Mind a Hármat beleérthetem abba az egyetlen megszólításba, hogy Istenem. De csak gondolhatom, meg érthetem... Valójában nagyon is *unitárius* vagyok: amikor imádkozom – az *egy* Istenhez imádkozom.

S mit mondok Neki, amikor beszélgetek vele, azaz hogy imádkozom? Bevallom, hogy mondanivalóm abban foglalható össze, hogy *legyen meg az én akaratom*. Magam is tudom – azaz csak tanultam –, hogy ez bizony csúnya. Arra neveltek, hogy mást kellene imádkoznom. Azt, hogy legyen meg az ő akarata. De leszoktam róla. Azért szoktam le róla, mert pórul jár, aki úgy imádkozik, ahogyan kellene. Jézus is váltott a Getszemániban a maga akarataról Isten akarata, és mi lett belőle? Isten, az Atya akarata? Semmiképpen sem. Hanem Kaifás, Pilátus meg Heródes akarata: a keresztfeszítés lett belőle. *Ezt már csak nem akarhatta egy Atya!!!*

Ezt a *legyen meg a te akaratom*-féle imádságot csak azok engedhetik meg maguknak – gondolom –, akiknek a Pénz az istenük. Nem vallják ezt be, csak van pénzük, s szórják számolatlanul. Urak módjára. Urak, mert pénzük van. Ha nem vallják is be, hogy ki is volna az ő istenük, biztosak a maguk istenében. Abban, hogy velük van. Hogy nyugodtan imádkozhatják: *legyen meg a te akaratom*. Mondják példát rá? Aki sváb lovagokkal megerősített törzsi seregével vonul Veszprém völgye felé, hogy Isten akaratának engedelmeskedve négyfelé szabja trónkövetelő unokatestvérét – az imádkozhat így. De ezt csak önmaga átverésével tudja tenni. Szőrényi-Bródy meg is fogalmazzák ezt a maga átverését: *Uram, Veled, de Nélküled. Ez a veled-de-nélküled-isten, ez nem Jézus Atyja*. S mivel csak két úr van, ezért a sváb lovagokkal valakit négy-fele szabni akarónak csak a Mammon lehet az istene? Nem tehetek róla, ha ez a következtetés vége.

A Mammon nem a pénz? A Mammon a hadsereg? A ket-tő egyhasi testvér. Akinek pénze van, az tud sereget gyűjteni. Akinek serege van és győz vele, és ahhoz ömlik a pénz. A legyőzötté. Végnélküli jóvátételként. Mint a hódoltság idején a törökhöz, az átkosban a Kremlhez, és napjainkban a multikhoz. Ez utóbbiakhoz a képzeletet is meghaladó mennyiségben. Hogy azért valami nálunk is maradjon a Mammonból, beledobáljuk feneketlen, mindent elnyelő torkába gyerekeinket – halálra ítélve nemzetünket. Ez is tény és ke-rekper: hazánkban az élve-születések évi száma nyolcvanezer. Egy nemzedéken belül ötmillióra fogyasztjuk a tízmilliót. S közben petárdákat robbantva Boldog újévet kívánunk egymásnak, ahelyett hogy zokognánk a sír felett, hol nemzet süllyed el. Ki ne röhögtessek már magunkat, amikor

buzgón imádkozzuk a Miatyánkot s benne azt, hogy *Legyen meg a te akaratom!* Az Atyához imádkozzuk, és imádságunk a Mammonnál ér – nem is földet, de poklot.

Nincs semmi baj ezzel a jézusi imaszándékkal: hogy legyen meg az Atya akarata a földön is, miképpen teljesül az a mennyben, a Szentháromságban is. Csak azzal van baj, hogy ez az imaszándékunk nem hoz a konyhára semmit. A jézusutáni történelem ugyanolyan, mint a jézuselőtti, a jézusi imaszándék előtti. Újév első napján láttam egy nagyszerű filmet. Ebéd után is megnéztem, és vacsora után újból. (Nem a moziban, csak a társalgónk TV-je előtt.) Címe: *Hétköznapi mennyország*. Egy svéd faluban születik meg a mennyország. Egy muzsikusz teremti meg. Mindenkit szeret és őt is szeretik. S megtanítja őket szívből, szeretetből – énekelni. Eljut énekkara egy salzburgi énekesztiválra, ahol a közönség egésze feláll és együtt éneklivelük, amit tőlük hallanak. Másnap egyik kispapunkkal reggelizem, s elmondja, hogy nekik is levetítették ezt a filmet a főiskola pszichológia-óráján, s azt a feladatot kapták, hogy állapítsák meg a film különböző szerepköreit. Megállapították, s elmentek a mondanivaló mellett. A süketség oka, hogy oktatójuk nem merte, nem tudta(?) megfogalmazni, hogy e svéd faluban a filmen megszületett az Isten Ország. Az, amiért Jézusnak meg kellett halnia. Adáshiba volt? Nem. Vevéshiba.

Aligha van magasztosabb imaszándék Jézusénál, de Jézusból a tanítványok csak kibokszolták ezt az imaszándékot. Nem magától mondta. Nem, mert Jézus tudta, hogy nem imából születik meg az ország, hanem szeretetből. S ez a szeretet a szexualitást ki nem kerülheti. A szeretet az egy-neműek között csak halvány árnya annak, ami szőkőárként tör ki, ha másneművel találkozunk. *Egy atya szeret, s egy atya szükségképpen férfi*. S a férfinak, ha szeretni akar, nőre kell találnia. S a falut énekelni tanító Daniel rá is talál Lénára. Nem ettől van Isten Ország, de az egész emberiségnek kell Isten Országot csinálnia, s az emberek egyik fele férfi, másik fele nő. És Isten úgy teremtett meg bennünket, hogy minden nő arra született, hogy szeressen egy férfit, és minden férfi arra született, hogy szeressen egy nőt. És képessé tett bennünket arra is, hogy szerelembe essünk, és gyermekeket akarjunk attól, akibe beleszerettünk.

Az imaszándék másodlagos. Az elsődleges a szerelem és a család. S ebből az elsődlegesből születik meg az Ország, a hétköznapi mennyország. A filmben két szereplő nem érti Danielt: egy alkoholistát, aki veri feleségét, ha az énekkarba talál menni, s a falu luteránus papját, aki büntet a szexualitásban, s csak azért nem feszíti Danielt keresztre, mert annak elmúlt már az ideje. Viszont csak el akarja pusztítani, mert Daniel szeretete feleslegessé tette falujában az ő papi imádkozásait. Ha kénytelen vagyok megállapítani, hogy a jézusutáni századok ugyanolyanok, mint a jézuselőttiek, akkor következtethetek. Első következtetés: Isten szándéka – az Ország itt lent legyen olyan, mint ott fent – és az ember megvalósító képessége, azaz inkább képtelensége nincsenek *Országgra* hangolva. Ezt a következtetést el kell vetnem, mert a fentnek és a lentnek egymásra hangolatlansága – számomra a gondolkodás végét, a teljes abszurditást jelenti. Második következtetés: *Leragadtunk a Jézus utáni első századnál*. Annak a termését boncolgatjuk csupán. Boncolgathatnánk mást is? Igen, Isten további megnyilvánulásait az elsőt követő tizenkilenc században. Van Istennek további kinyilatkoztatása is? Van, mert Isten Lelke szünet nélkül szól mindannyiunk szívében, lelkiismeretében. Ha úgy tetszik az ember gondolatvilágában. Még a tiedében s az enyémben is. (Evvel a kinyilatkoztatás-anyaggal tölteném ki a mise első és második olvasmányát.)

Tovább boncolom tehát Jézus atya-fogalmát. Ha mi az Atya képére és hasonlatosságára lettünk, akkor létünk, valónk, vágyaink és cselekedeteink – mind, mind beszélhetnek nekünk Alkotónkról, az Istenről. Amikor János alámerítése után kiemelkedik a Jordán vizéből, Jézus hallja, hogy Ő az Istennek szerelme fia. Ha az, akkor az Isten – Atya. Ha Atya, akkor van Jézusnak anyja is. Az első század eljutott odáig, hogy Mária is szerelme, kedves Szűz. Eljutott odáig, hogy Isten Szentlelke árnyékozta be Máriát. Mert az embernek a mennyben nemcsak apja van, hanem anyja is. És Jézus az Atyának és Máriának a fia. Atya, anya és fiú – ez már család. Nem rakom bele Máriát a Szentháromságba. Megmaradok a korábbi századok végeredményénél: *Ó Atya-istennek kedves szép leánya...* Ennyi csak Mária. De tovább lépek, és mondom: ha egyszer az embernek földi életében a legnagyobb élményt a szerelem adja, akkor erre is érvényes Hermész Triszmegisztos szava: *Lent mint fent, és fent mint lent.* A Jézus előtti és utáni századokban primitív- és kultúr-népek körében is megtalálható, hogy Istent atyának és anyának egyaránt gondoljuk. S megtaláljuk Platónnál azt is, hogy az ember kezdetben androgún, azaz férfi és nő volt egy személyben. Boncolgatásom eredménye, hogy Isten magában foglal egy hármasságot: apát, anyát és gyermeket. Hogy az egyetlen Isten valóban egyetlen is. Egyetlen család.

Isten úgy egyetlen, hogy apa is, anya is, és gyermek is. Nem állítom azt, hogy Jézus ezt tanította. És tudomásul veszem, hogy a keresztény vallások s az enyém is, a katolikus, csak azt tudják feladatuknak, hogy boncolgassák azt, ami Jézus megtestesülésének következtében jutott tudomásunkra. De *az ember tiszte, hogy gondolkodják Alkotójáról, Istenről a történelem minden századában.* A jézusutáni századokban is, és a huszonegyedik században is. És azért gondolkodják, hogy megvalósuljon Isten gondolata és akarata, az Isten Országá: a Szeretet odafenti örök és végtelen Birodalmának mintájára a Szeretet időbeli és véges Országá. Csak ezért, és nem henye gondolati játék céljából. Az Isten nem halott. Akkor sem az, ha svéd és nem-svéd, luteránus és nem-luteránus papok nem értik meg Daniel hétköznapi mennyországát. Ha a kereszténység órái megszámláltaknak látszanak születésének s történelmi kibontakozásának színhelyén, Európában. Mert a szerelmet lecseréljük arra a szerelemre, amelyből kimarad a szeretet, s ennek következtében nem akarjuk továbbadni az életet, amely Istenből való.

Jézus azt tanította, hogy a Szentlélek elleni vétkezés az, amire nincsen bocsánat sem ebben, sem az odatúli világban. S a Szentlélek működik bennünk, ha megengedjük neki. S a Szentlélek nemcsak arra inspirál bennünket, hogy felmondjuk vallásunk krédóját, hanem arra is, hogy gondoljuk és kimondjuk azt, amit gondolunk. Gondolunk, mert gondolkodnunk kell, és a gondolatainkat el nem fojthatjuk. Akkor is, ha az, amit gondolunk, nem szerepel hitvallásunk tételei között. Meg kell tudnunk ítélni nemcsak azt az időt, amelyben Jézus élt, hanem az utánit is, és a mait is. S jaj nekünk, ha meg sem kíséreljük megérteni azt az időt és világot, amiben élünk. Makovecz Imre azt mondta, hogy ötszáz év múlva ugyanúgy magyarul fogunk beszélni ezen a tájon, mint ma. Miért? Mert van kegyelem. Isten megkegyelmez nekünk? A keltáknak nem kegyelemezett meg? Nem. Kihaltak. Kiirtották őket, vagy ők magukat. Értelmetlen kegyelmezni annak, aki nem kegyelmez magának.

Ötszáz év múlva lesz-e magyar? Lesz, ha szülnék a magyar anyák, s lesz annyi magyar anya, hogy gyermekeik nem olvadnak bele az őket körülvevő nem-magyarul beszélők többségébe. Moldvában, a Hargita aljában és az Alföldön sem. Ha csak kevesen lesznek ezek az anyák, akkor beol-

vadnak. Törvény ez. Rengeteg a kihalt nyelvek és népek száma. Isten akarata az, hogy éljen a magyar nép is, hangozzék a magyar szó is. Jézus csak Izrael elveszett fiaiért jött. Magam is csak népemből lettem, és csak azokhoz tudok szólalni, ha tudok. Hát azt mondom, hogy Jézus Istene Atya és ennek következtében család is. S bizony nincs köze Istenhez annak, aki nem teszi meg a magáét azért, hogy legyen az Isten életének magyar folytatása is. Hagyjuk abba a bűnöst keresést. Jézus a bűnösökért jött, hogy megtérjenek és éljenek. S ha bűnöst keresünk, könnyen lehet, hogy magunkra találunk. Egy-két magyarnak vétkéből nem tud elpusztulni nemzetünk. Ha elpusztul, közös munkánk eredménye lesz. Még megtérhetünk, még nem pusztultunk el. Még válthatunk a Mammon-imádat helyett nemzetünk jövőjére. Lassan ötven éve lesz, amikor először álltunk választás előtt: *Kicsi vagy kicsi.* Meg tudjuk-e lelkigyakorlatoztatni kapitalista önmagunkat? Vagy egyszerűbben: Akarjuk-e azt a jézusi boldogságot, amely csak a szegényeké? Beérjük-e az egy dénárral? Hajlandók vagyunk-e azt tenni, amit Jézus tenne, ha ma újra megtestesülne, s magyarnak születnék? Választjuk-e az életet, vagy csak *a sírt, hol nemzet sülyyed el?*

SZABÓ MÁRTA ÉLMÉNYBESZÁMOLÓ

Négy év kiesés után ismét meglátogattam angliai barátaimat a "Darvell Bruderhof"-ban Jelenleg három hetet töltöttem kint, összesen öt hónapot éltem köztük. Így - úgy gondolom kicsit higgadtabban, reálisabban tudtam őket szemlélni. Igazából a kíváncsiság hajtott, valamint lelki töltekezésre is vágytam. Még megérkezésem napján ért az első meglepetés. Több ázsiai és néhány színesbőrű tarkította soraikat. Elmondták, hogy hivatalosan ezért a BRUDERHOF elnevezésüket is elhagyták és a továbbiakban "Christian International Community" néven szerepelnek

Rövidesen azt is megtudtam, hogy 24 nagy közösségük van, ebből csak 8 a nagy (200- 300 fős, a többi (5-25) fős. Új-Zéland és Afrika kivételével minden világrészben jelen vannak. Összes létszámuk: 3200, ebből gyermek 0-16évig kb. 900. Ebben az évben 70-en keresztelkedtek meg, azaz lettek teljesen új tagok. Szerzte a világon tevékenykednek főleg jelenlétükkel, anyagi segítségnyújtással, kevésbé szóbeli misszionálással. Hangsúlytevésük az együttműködésen és természetesen a tagok részéről a teljes élet- és vagyonszűrés megélésében. Kisebb közösségeik teljesen önállóak, munkát a körülményekhez alkalmazkodva végeznek, így az egyéni kreativitásukra is rászorulnak. Szétszóródásuk természetesen veszélyt is rejteget, de tudatában vannak a kor kihívásainak és a továbblépés érdekében bizonyos bizonytalanságot is fel kell vállalniuk.

Hogy nézett ki Darvellben a napi életem, ahol 300-an vannak jelenleg is 115 gyerekkel? Reggel 7-kor reggeli, mindig más családnál, ahová személyes meghívást kaptam. 9-12ig munka (tisztá ruhák hajtogatása). Közben 10-kor teázás, hirdetés, beszélgetés az összes dolgozónak. Ebéd egyénileg. A közös ebédeltést megszüntették, részben az éhezőkre gondolva, részben időt, energiát spórolva, de mindenki igényének megfelelően ebédelhetett. Délután 2-5ig üzemből dolgoztam, koromnak megfelelően ülőmunkát. 1/2 4 kor ismét közös teázás, beszélgetés. Este 7-kor közös vacsora. Szombaton hívott és nem hívott vendégekkel együtt vacsora beszélgetve, énekelve, zenélve. Szabadidőmet tet-szés szerint tölthettem el. (sokat sétáltam, játszottam és beszélgettem).

Emlékezetes marad az adventi időszak átélése, a Karácsony ünneplése és a Szilveszter éjszaka.

Meg kell még említenem a gyerekek rendkívüli fegyelmezettségét és az öregekhez való viszonyukat. Mindkettő lényege a szeretetbe való ágyazottság. Ezután a kérdés! Tudtam-e lélekben gazdagodni? Saját megérzésem szerint igen válaszolhatok. Sok Istennek elkötelezett ember közt lenni nem maradhatott nyom nélkül Ők sem különösebbek. Vannak feszültségek, nehézségek. Megértettem talán, hogy nem az anyagiakról való lemondás a lényeg és a legnagyobb tett hanem a belső harc amit nekik is folytatni kell mindennapjaikban. A belső harc a szeretetért. Ezt az együttélés az alkalmazkodás, az empátiakészség gyakorlata csiszolja istennek tetszővé, azaz gyümölcsözővé. Ezt az életmódot ők nem javasolják, csak megmutatni akarják. Tudatában vannak, hogy ha már sok mindenről le is tudtak mondani azért a bizonyos Szeretetért még küzdeniük kell, ezért szerények.

Hangoztatják, hogy ez az ő útjuk, de nem az egyetlen igaz út. Bárhol kifejlesztheted lelkiismereted szerint. Ha már 15 éve foglalkoztat az életük, és akkor miért nem állok be közéjük? Joggal kérdezhetitek. Azért mert ha csak 90%-ban értem meg rá, szerintük nem szabad vállalni. Erre a válasza be kellett magamba nézmem, hogy talán a nem tudom hány százalékának mi is az igazi oka? Talán megtaláltam... de erről csak személyes megközelítésben felelhetek. Mindenesetre lehet tőlük tanulni, tapasztalni, kapcsolatot fenntartani.

Magam részéről személyes beszélgetésben még sok mindent tudnék részleteiben elmesélni, akit érdekel szívesen állok rendelkezésére...

LEVELESLÁDA

„Tévedni emberi dolog, de a tévedésben megmaradni ostobaság.” Nos, a Koinónia szerkesztősége is ilyen emberi dolog áldozata lett, amikor tévedésből Bajnokné Judit írásának nem a Szerző által szándékozott verzióját közölte le a februári számban. De ragaszkodunk a szentencia második feléhez is, és szeretnénk Juditot megkövetni tévedésünkért. Valamint helyrehozni a hibánkat és a Kedves Olvasó figyelmébe ajánlani az írás megfelelő változatát. (Farágó Ferenc)

BAJNOKNÉ JUDIT

KEDVES ROBI!

Nagyon köszönöm Neked a KVT-re készített dolgozatot!

Megkíséreltem, hogy részletesen elemezzem, és szinte mondatról mondatra reflektáljak, de végül ezt elvettem és inkább a magam - talán kissé csapongó - módján szólok hozzá az elhangzottakhoz.

Először is szeretném leszögezni, hogy én is nagyon fontosnak gondolom, hogy életünkben ismerjük és alkalmazzuk a szervezésfejlesztés, vezetéstudomány, pszichológia, szociológia tudományának felfedezéseit! Azt is fontosnak tartom, hogy ne legyen, vagy inkább talán így reális: minél kevésbé legyen „őszintétlen” az életünk: másképp a munkahelyen, másképp a Bokorban, másképp a családban stb.

Mégis - a dolgozatodat hallgatva és olvasva - mindvégig úgy éreztem, az abból áradó stílus és módszer nem az én stílusom, ez a világ nem az én világom.

Nem látom be, hogy azok a Bokor-tagok, akik eddig a „Köztetek ne így legyen!” és az „Ingyen kaptátok, ingyen adjátok!” szellemében tevékenykedtek, (vagy csak tevékenységet elfogadtak), mitől fognak az általad felvázolt rendszerben tevékenyebben bekapcsolódni a közös munkába. Adná Isten, hogy jobban bekapcsolódjanak, de én kicsit szkeptikus vagyok. Az a félelmem, hogy egy módon lehetne az embereket

hatékonyan munkára bírni - ha anyagilag érdekeltté tennék őket a Bokorban való tevékenységben.

Ahol azonban az **anyagi függőség** létrejön, ott feltétlenül szükség van a szigorú ellenőrzésre és alkalom adtán a **szankcióra** is. A szankció a világ szerint elkerülhetetlen, de a **Bokor szellemétől teljesen idegen**. Mondhatod, hogy a bizalom megvonása is lehet szankció, de te is tudod, hogy nem efféle szankciókat szoktak alkalmazni pl. egy cégnél - sikertelen projekt esetén. Nem is beszélve arról, ha szándékos károkozás történik...

Dolgozatodban - bár kimondatlanul - az **intézményesülés** szükségét érzem megfogalmazódni. Nem tudom, vajon jól értelek-e? Én az „amatőr” Bokorban hiszek! És nemcsak azért, mert ebben nevelkedtem fel. A viszonzás és anyagi nyereség nélkül végzett önkéntes szolgálatot óriási értéknek gondolom!

Bár „amatőr” módon, de a KV - megalakulása óta - mindig projekteket tervezett: felkért, ellenőrzött és értékelt. Az éves KD-kötet 0. pontja mindig a beszámoló ezekről a „projektekről”.

A **tagdíj**, bár önkéntes - gyakorlatilag - létezik a Bokorban: minden évben szedünk egy csekély összeget minden családtól - a közteherviselés jegyében - kiadványokra (Tájékoztató, Lélekváró, stb), illetve terembérlet megelőlegezésekre.

Egyetértek azzal, hogy sajnos nem várhatjuk el mindenkitől, hogy tanítót, közösségvezetővé váljon. Úgy kéne inkább fogalmaznunk: **minden egészséges lelkű ember képes arra, hogy néhány embert összeszeressen és velük valamilyen rendszeres közös munkát végezzen**. De ha az általad képviselt felmentést hangsúlyozzuk, féltő, hogy egyre többen fogják magukat fölmenteni az örömhír továbbadásának felelőssége alól.

Azt írod: „Az alapközösség minden tagja választható és választható személy legyen.” Ezzel én nagyon nem értek egyet. Néhány évvel ezelőtt a KVT-n nagy többséggel elfogadtuk azt a „szabályt”, hogy KV-tag csak közösségvezető, vagy képviselő lehessen! Nem is egy jó okunk volt rá, hogy ezt akkor - ha jól emlékszem egyhangúlag - elfogadtuk. Például, még mindig sokunknak fájó emlék, hogy volt olyan „ifjú csillag”, akit a testvérek KV-tagsággal is megtiszteltek, ma pedig már rég nem tartozik a Bokorhoz. **Fontos, hogy a nagyközösség ügyeivel hűségüket bizonyított, közösségük által delegált személyek foglalkozzanak!**

Az a tapasztalatom, hogy a **Bokor struktúráját nagyon egyszerűnek kell megőrizni**. Az általad felvázolt terv nekem kicsit bonyolultnak tűnik. Pedig én sokat foglalkoztam ezzel a témával, mégis nehezen igazodom ki a különböző rövidítésű KV-k rendszerében.

Évek óta próbáljuk megérteni a Bokor tagságával, hogy nem helyes, ha a terheket mindig egy szűk kör cipeli. Évről-évre szűkült azoknak a köre, akik hajlandók voltak KV-tagságot vállalni. Mostanra eljutottunk odáig, hogy elhatároztuk, így nem csináljuk tovább.

Felváztunk egy tervet a régiósodásra. Ez a terv elég egyszerű. Úgy gondoljuk, már akkor is nagyot lépünk előre, ha a régiók semmi mást nem csinálnak az év folyamán, mint egyszer összejönnek és megválasztanak egy embert maguk közül, akit a KV-ba delegálnak. Úgy gondoljuk, hogy 55 felnőtt csoport kb. 460 tagja képes kell hogy legyen évente 7 embert megbízni a közösségi ügyek szervezésével-tervezésével! Ha nem, akkor valószínűleg nincs szükség KV-ra...

A Bokor helyben toporgásának okát én is a jól meghatározható **világos cél** hiányában látom. A cél hiányáról azonban nem csak mi tehetünk, a történelem fordult úgy, hogy je-

lenleg nem nagyon találjuk a továbblépési irányt. Még nem vagyunk elég kiszolgáltatottak és kétségbeesettek. Ha azok leszünk, tudni fogjuk, hogy mit kell tennünk. Az érzékenyebbek már látni vélik, mi lesz a jövő nagy teljesítménye. Ők a kapitalizmus, a pénzhatalom uralma elleni hatékony védekezésen gondolkodnak.

Összefoglalva: én a lelkiismeretünket élesztgető és érzékenyen tartó Bokor-vezetésről álmodom. Azt szeretném, ha a KV-tagok széles körből választódnának és világos szempontok szerint, a hagyományos Bokorlelkiség szellemében tevékenykednének.

BULÁNYI GYÖRGY

ADDIG VAN BOKOR...

Addig van Bokor, amíg azt csináljuk, amit Jézus. Tizenkettőt gyűjt, hogy megvalósuljon körükben, amit Isten vár az embertől. Amíg gyűjtjük a magunk Tizenkettőjét, és amíg egész életünkkel akarjuk, amit Isten vár tőlünk, addig van Bokor.

Amíg ezt tesszük, biztosan a világ peremére szorulunk abban a világban, amely nem azt csinálja, amit Jézus. Nem tudjuk ügyesebben csinálni a jézusit, mint Jézus, aki keresztre került.

Jézus Tizenkettője is hamarosan kifulladt, azaz váltott arra, amit elvisel a világ. Mi is ki vagyunk téve a kísértésnek, hogy váltsunk, de jó volna, ha nem váltanánk arra, ami a világban lehetséges. Keresem a biztosítékait annak, hogy ne váltsunk arról, amit Isten vár tőlünk. Ne váltsunk arra, amit mai világunkban elvárnak tőlünk.

Isten férfinak és nőnek teremtett bennünket, ennek következtében legalapvetőbb igényünk, hogy családban akarjunk teljesíteni, amit Isten vár tőlünk. Bár a Bokor eddigi életét erősen meghatározta, hogy Jézushoz hasonlóan nőtlen férfiak buzgólkodtak érte, lehetséges, hogy a jövőben nagyobb szerep jut azoknak a nőknek és férfiaknak, akik házasságban élnek. Mintha jobban fogynának a Bokorban a papok, mint a nem-papok. Inkább a családostok Tizenkettőt gyűjtésén fordul tehát, hogy folytatódik-e, amit kezdtünk.

Jézus nem alapított új vallást, de nem igyekezett elfogadhatóvá tenni mozgalmát Kaifásnál, mert amit Kaifás és társai csináltak, azt Jézus Isten számára elfogadhatatlannak tekintette. Jézus nem alapított új vallást, de mozgalmában nem különböztette meg a papot és a híveket, mert Isten minden embert a maga választott lányának-fiának tekint – mind egyiket magához várja. Jézus tanítónak tekintette magát, a Tizenkettőt pedig tanítványnak, akik mindegyikének az a dolga, hogy tanítónak legyen. Mozgalma egységének biztosítására csak annyit tett, hogy abszolutizálta a maga tanítását: Egy a ti Tanítótok... maga Jézus. Minden egyebet rábízott az ember szerveződési képességére.

Amit az Isten vár tőlünk, az ugyanaz a családban és ugyanaz a mindannyiunk által megteremtendő és a családokat egybefogó közösségekben is, a magunk Tizenkettőjében. Egymás javára, egymást szolgálva kell élnünk, nem uralkodhatunk egymáson. Ez a dolgunk, ez az életrendünk, s aki ez ellen vét, annak megmondjuk, hogy vétett, ő pedig bocsánatot kér, vagy szedi a sátorfáját, mi pedig mindenkor visszavárjuk őt körünkbe. Ez a jogrend jézusi megfelelője, ami nem jogrend, hanem szeretetrend. Ha vétkezünk, bocsánatot kérünk, s utána megbocsátunk a vétkezőnek. A társdalom jogrendjét s az egyház jogrendjét nem vesszük igénybe. Ennek minden igénybevétele ellenkezik Istennel, aki nem rendelkezik a jogrendhez szükséges erőszakszervezettel.

Jézus élet- és vagyonszövetségben élt a Tizenkettővel, minek következtében nem volt semmiben sem hiányuk, mert amit szereztek, azt annyifelé osztották, ahányan voltak. Mindannyian szegények voltak, elég volt nekik az egy dénár, s ennek következtében boldogok is voltak. '89-ig nem volt módunk a közösségnek erre a család mintájú teljes formájára, nem is kérte ezt számomra tőlünk lelkiismeretünk. '89 után már módunk van rá, de nem tesszük. Ez nyilvánvaló jézustalanság az életünkben. Alighanem ebbe pusztulunk bele. Mindenképpen el kell kezdenünk, ha élni akarunk.

A verekedés pedig ne is említessék közöttünk, csak ölelni akarjunk!

Egyetlen tanítónk megkönnyítette a dolgunkat, mert csak azt tanította, amit Atyánk beleírt lelkiismeretünkbe. Ott mindig mindent megtalálunk. Amíg ehhez ragaszkodunk, addig élünk. Ha nem ragaszkodunk hozzá, akkor minek éljünk? Nélkülünk is van világ, amely fittyet hány Isten akaratára. Nem kell ezt a világot magunkkal is szaporítanunk.

Nevezhetjük mindezt marketingnek meg menedzsmentnek is. Nem árt neki, nem is használ. Amen.

SZABÓ LÁSZLÓ

MENTÁLHIGIÉNÉS ISKOLA – MENTOR-SZEMLÉLETŰ NEVELÉS

1. Már a címben is ki van emelve, hogy nevelés. Alapvető, hogy nem csak tanítani, oktatni, hanem nevelni is akarunk: azt szoktuk mondani, hogy iskolánkban az egész embert meg akarjuk szólítani.

2. Fontosnak tartjuk a szakképzést, de alapvetően nem pusztán a szakképzésért működtetjük az iskolát. Szakképezni nagyon sok iskolában tudnak, lehet, hogy némelyikben jobban is csinálják nálunk. Ez nem azt jelenti, hogy mi ne akarjunk jó szakképzők lenni. Akarjunk!

3. De az az ember, akit szakképzésben akarunk részesíteni, akiből jó szakembert akarunk képezni, EMBER. Élete van, története van, sebei vannak, érzékeny...

4. Iskolánkban alapvetőnek tartjuk, hogy pontosan ezért nincsen szakképzés emberképzés nélkül. Mert a szakember szerves része az ember – a szakember embersége. És nagyon fontos, hogy legyenek korszerű gépeink, hogy tartsunk lépést a szakoktatásban a technológia fejlődésével, hogy legyen számunkra nagyon fontos a szakképzés minden egyes mozzanata, de egyáltalán nem mindegy, hogy ki áll a gépek mögé.

Fontosnak tartjuk az ember személyét. Mert a „vetélytárs” szakiskolákkal és a globális világnézettel ellentétben a mi hitvallásunk az, hogy nem a munkaerőpiac számokban mérhető és pótolható egységeivel van dolgunk, hanem emberekkel.

5. Te, mint tanár, felnőtt és felelősen gondolkodó ember, mit gondolsz az emberségről? Mit gondolsz, mitől vagy te ember? Mit gondolsz tanítványaid emberségéről? Mit gondolsz, hogyan tudod őket, az ő emberségüket megszólítani?

6. Mindezen elvek alapján a mentorszemléletű nevelésnek a következő ismérveit tartjuk a legfontosabbaknak.

a.) Személyesen igyekszem figyelemmel kísérni diákjaim fejlődését.

b.) Ha valami nehézségem adódik velem, akkor nem az az első, hogy ítéletet hozok róla: „Ez sem fog sok sőt megenni ebben az iskolában.”, hanem megpróbálom a végére járni, mi lehet ennek a nehézségnek az oka.

c.) Ezt úgy teszem, hogy leülök velem beszélgetni. Időt szánok minden tanítványomra. A nehezebb esetekre, sorsokra többet.

d.) Úgy próbálok vele beszélgetni, hogy ne ítélezéssel kezdjem, hanem igyekszem nyitott lenni személyére, problémájára, mindarra, ami a kialakult helyzetet okozhatja.

e.) Nem akarom elfelejteni azt a súlyos tény, hogy tanítványomat lehet, hogy eddig csak elítélték és kritizálták, nyugodtan elképzelhető, hogy én leszek az első vagy egyik első az életében, aki meg akarja érteni az ő személyét.

f.) Az sem felejthetem el, hogy a pedagógus munka nem a látványos és könnyen elérhető sikerekről híres. Nem akarunk lemondani tanítványainkról, ha nem felelnek meg azonnal elvárásainknak.

g.) Gyakran érdeklődünk diákjaink felől. hogylétükről, s ezzel is kifejezzük, hogy nyitottak vagyunk személyükre.

h.) Ha az együttműködésben és segítő munkában elakadtam diákkal, kérhetek segítséget kollégáimtól, a mentortanároktól.

i.) Legyek nyitott arra is, hogy bátran felteszem magamnak a kérdést: mi zavar engem ebben a gyerekben, miért bosszantanak engem ez és az ehhez hasonló problémák?

j.) Töreksem arra, hogy legyek naprakészen tisztában tanítványaim gyengeségeivel és erősségeivel is. Nincsen tökéletes ember, de ugyanúgy nincsen erősség nélküli ember sem.

k.) A diák érzékeny, ugyanolyan sebezhető, mint én. Nem akarjuk leírni őket semmilyen ítélethozatallal vagy beskatulyázással, mert túl azon, hogy fáj neki, gyógyulását is akadályozza.

l.) Minden egyes szavunk fontos. Nagyon figyelnek ránk, és jobban hatunk rájuk, mint gondolnánk. Elhamarkodott beszólásokkal mély sebeket tudunk ejteni és hatástalaníthatjuk minden eddigi próbálkozásunkat.

m.) Van olyan, hogy hibázunk, türelmetlenek vagyunk tehetlenségünkben kiabálunk, elkeseredésünkben elszáll az agyunk... De soha ne legyen olyan, hogy ebből a helyzetből nem tudunk/akarunk felkelni és visszatérni a személyes odafigyelés és törődés szintjére.

n.) Ezt úgy teszem, hogy leülök vele beszélgetni. Időt szánok minden tanítványomra. A nehezebb esetekre, sorsokra többet.

o.) Úgy próbálok vele beszélgetni, hogy ne ítélezéssel kezdjem, hanem igyekszem nyitott lenni személyére, problémájára, mindarra, ami a kialakult helyzetet okozhatja.

p.) Nem akarom elfelejteni azt a súlyos tény, hogy tanítványomat lehet, hogy eddig csak elítélték és kritizálták, nyugodtan elképzelhető, hogy én leszek az első vagy egyik első az életében, aki meg akarja érteni az ő személyét.

q.) Az sem felejthetem el, hogy a pedagógus munka nem a látványos és könnyen elérhető sikerekről híres. Nem akarunk lemondani tanítványainkról, ha nem felelnek meg azonnal elvárásainknak.

r.) Gyakran érdeklődünk diákjaink felől. hogylétükről, s ezzel is kifejezzük, hogy nyitottak vagyunk személyükre.

s.) Ha az együttműködésben és segítő munkában elakadtam diákkal, kérhetek segítséget kollégáimtól, a mentortanároktól.

t.) Legyek nyitott arra is, hogy bátran felteszem magamnak a kérdést: mi zavar engem ebben a gyerekben, miért bosszantanak engem ez és az ehhez hasonló problémák?

u.) Töreksem arra, hogy legyek naprakészen tisztában tanítványaim gyengeségeivel és erősségeivel is. Nincsen tökéletes ember, de ugyanúgy nincsen erősség nélküli ember sem.

v.) A diák érzékeny, ugyanolyan sebezhető, mint én. Nem akarjuk leírni őket semmilyen ítélethozatallal vagy beskatulyázással, mert túl azon, hogy fáj neki, gyógyulását is akadályozza.

w.) Minden egyes szavunk fontos. Nagyon figyelnek ránk, és jobban hatunk rájuk, mint gondolnánk. Elhamarkodott beszólásokkal mély sebeket tudunk ejteni és hatástalaníthatjuk minden eddigi próbálkozásunkat.

x.) Van olyan, hogy hibázunk, türelmetlenek vagyunk tehetlenségünkben kiabálunk, elkeseredésünkben elszáll az agyunk... De soha ne legyen olyan, hogy ebből a helyzetből nem tudunk/akarunk felkelni és visszatérni a személyes odafigyelés és törődés szintjére.

Egészen biztos, hogy ezek olyan alapvető dolgok, amelyekre minden érző és bölcs belátással bíró felnőtt ember képes. Ha saját gyermekeinket fel tudjuk/tudtuk nevelni, akkor a ránk bízott tanítványokat is tudjuk ebben a szellemben fejlődésükben kísérni.

A mentorszemléletű nevelésnek nagyon fontos ismérve, hogy nem egyéni, hanem közösségi tett. Nem egy vagy néhány megszállott tanár akciója, hanem egy nevelőtestület közösségi fellépése. Ez azt is jelenti, hogy nem vagyunk/lehetünk egyedül ebben a nem könnyű munkában. Számítanunk kell egymásra – segítenünk kell egymást ezen az úton. Arról van szó, hogy ha a diákjainkkal a személyességnek, az őszinteségnek és az odafigyelésnek, elfogadásnak ezen a szintjén akarunk kommunikálni, akkor egymással is így kell beszélünk.

Segítenünk kell egymást, mert mindannyiunk óráján ugyanazok a diákok vesznek részt, ugyanazzal a sikertelenséggel, kudarchalmazzal és nemtudással, és mindezeknek a valahonnan hozott okával. Nem tudunk rajtuk/nekik segíteni, ha folyton azon bosszankodunk, hogy mostanában milyen „hülyék, felkészületlenek, tudatlanok és neveletlenek...” a gyerekek. Ők ilyenek. Igen. És nagy valószínűséggel rövid időn belül nem fognak sokkal tehetségesebb és jóra valóbb gyerekek érkezni hozzánk.

Az a kérdés, hogy mi a stratégiánk. Mi a tervem, hogy segítsek neki? Mi a tervem, hogy kihozzam belőle a maximumot? Mi a tervem, hogy közösen megtaláljuk értékeit, erősségeit? Vannak-e ilyen terveim a gyerek érdekében? És az is kérdés, hogy a nevelőtestületnek mint közösségnek mi a terve, mi a stratégiája? Segítenünk kell egymást és segíteni kell magunkon.

BOGÁR LÁSZLÓ

NEMZET-PROGRAM

(1.)

I. Bevezetés

Ez az írás arra tesz kísérletet, hogy felvázolja azt a válság-teret, amelyben a magyar társadalom jelenlegi folyamatai zajlanak, és megfogalmazza azt a nemzet-stratégiát, amely e válságból kivezethet minket. Ez a törekvés ma még szinte leküzdhetetlen akadályokba ütközik. Ennek fő oka, hogy olyan erős a fő-áramlatbeli megközelítési módok uralma, hogy „új nyelven” megszólalni az elszigetelődés, sőt megbélyegzés, esetleg nevetségessé válás veszélye nélkül lehetetlennek látszik. Már pedig, mint azt megmutatni igyekszünk, „új nyelven” kell megszólalni, mert az uralkodó értelmezési keretek, és fogalom-készletek magyarázó ereje elapadóban van, látványosan kiderülni látszik, hogy nemcsak alkalmatlanok, de kifejezetten akadályát képezik a válság leküzdésének, mintegy tovább mélyítik azt. Ez a válság ugyanis, amelyben a magyar társadalom van, olyan komplex és olyan mély, hogy csak egészen új „narratívák” segítségével írható le.

A káosz-elmélet szerint, ha egy in-determinisztikusan determinisztikus komplex rendszerben olyan intenzitású örvénylések zajlanak, mint amilyenek a mai magyar társadalomban, akkor ott olyan rohamosan csökken a jövőre vonatkozó prognózisok, illetve a jövőt aktívan befolyásolni kívánó tervek megbízhatósága, hogy az adott rendszer kezelhetőségének fenntartása csak az addigi paradigmák meghaladásával képzelhető el. Ellenkező esetben a rendszer gyorsuló ütemben dezintegrálódik, a szétroncsolódás öngerjesztő mechanizmusai végzetes és visszafordíthatatlan folyamatokat indíthatnak el. Az írás arra is kísérletet tesz, hogy ne funkcionális és ágazati széttagoltságban, hanem egységes átfogó megközelítésben igyekezzen feltárni a magyar társadalmat sújtó válság dimenzióit, és fogalmazza meg a kivezető utakat. Mindez igen komoly módszertani nehézségeket jelent, amelyek meghaladásának esélyei ma még bizonytalanok. Külön is hangsúlyozni kívánjuk, hogy radikálisan szakítani próbálunk az uralkodó megközelítésnek azzal az „evidenciájával”, hogy a válság kizárólag, vagy főként gazdasági, és így megoldásának kulcsa is a gazdaságban keresendő.

Mi ezt fordítva látjuk, a válság okainak mélyén főként nem-gazdasági, és az uralkodó társadalomtudományi elméletek számára javarészt feltáratlan és megragadhatatlan összefüggések húzódnak meg, így a gazdaság válsága inkább már csak a felszínen jelentkező „származtatott” következmény. Egyébként is úgy véljük, hogy nincs „semiben lebegő” gazdaság, csak a társadalom komplex öko-szociokulturális gazdálkodási folyamata létezik, amelynek csak egyik, és megkockáztatjuk nem is a legfontosabb, eleme az, amit az uralkodó elméletek a mindenek felett uralkodó, mindent meghatározó gazdaságként írnak le.

A dolgozat három fő szerkezeti elemből épül fel. Az első rész egyfajta helyzetértékelés. Ebben egyúttal az általunk használt értelmezési keret és fogalom-készlet egysége alkotja „narratívával” is igyekszünk megismertetni az olvasót. Megkíséreljük szemléltetni, hogy milyen analitikusan megkülönböztethető rétegekre bontva próbáljuk feltárni a minket sújtó válságot, és, hogy milyen komplex megközelítési mód teszi összekapcsolhatóvá ezeket csak a modellszerű szemléltetés érdekében szétválasztott, de egyébként ezerféle szállal egymást átszövő rétegeket. A második rész a nemzetstratégia vázlatos kifejtését foglalja magába. A szükséges teendőket itt egyelőre úgy fogalmazzuk meg, mintha nem volnának olyan külső és belső korlátok, amelyek e törekvéseket akadályoznák. Ez tehát a „szükségessé” igyekszik megfogalmazni, itt még nem foglalkozván azzal, hogy ebből mi és hogyan „lehetséges”. Mindez azért előzmény nélküli kísérlet, mert minden szokványos tervezési folyamat ellentétes logikára épül, tehát mintegy a korlátozó tényezők felől eleve „tervlebontja” a „maradék” lehetőségek mozgásterét. Így viszont mindig rejtve marad, hogy mi kellene minimum az egyszerű, de inkább a folyamatosan bővülő „nemzet-újratermeléshez”, hisz erre úgyis csak annyi használható fel, ami „marad”.

Meggyőződésünk, hogy ez a „defenzív” mechanizmus döntő szerepet játszott annak a történelmi lejtőnek a kialakulásában, amelyen a magyar társadalom, most már lassan egy évszázada mozog lefelé. És végül a harmadik rész igyekszik megfogalmazni azokat a külső és belső korlátozó körülményeket, amelyek kétségtelenül befolyásolják a nemzetstratégiai elképzelések valóra váltását. Befolyásolják, és nem meghatározzák! Mert ezek a korlátok időben és térben korántsem feltétlenül olyan abszolút determinisztikusak, mint amilyenek az uralkodó nézet-rendszer beállítani igyekszik. Sőt éppen az, az egyik legfontosabb törekvésünk, hogy bemutassuk, a nemzetstratégia eredményes megvalósításá-

nak döntő kérdése éppen az, hogy képesek leszünk-e új megvilágításba helyezni ezeket a sokszor ma még tabutémának tekintett determinációkat. Például, hogy mit szólnak majd valamilyen lépésünkhöz a globális vélemény-hatalmak, vagy éppen fegyelmező-hatalmak (sokszor teljesen alaptalannul) roppant tekintéllyel felruházott intézményei. (az itt tevékenykedő „multik”, az IMF, a Világbank, a hitelminősítők, a „nemzetközi pénzügyi körök”, a befektetők, az Európai Bizottság, a globális médiumok stb.) Éppen azt próbáljuk érzékeltetni, hogy új külső és belső alku-mechanizmusok szervezeti-intézményi rendszerének felépítése nélkül egészen bizonyosan nincs kiút a jelenlegi, folyamatosan mélyülő válságból.

Az itt vázolt elképzelések, alkalmazott módszerek talán ma még utópisztikusnak tűnhetnek fel a tisztelt olvasó számára. Megértjük mindezt, de mégis arra igyekszünk felhívni a figyelmet, hogy ennél már csak az, az elképzelés utópisztikusabb, amely komolyan hiszi, hogy az eddig is uralkodó nézet-rendszerek talapzatán felépíthető bármilyen, a válságból való kivezető utat jelentő, nemzet-stratégia.

II. A Helyzet.

A magyar társadalom történelmének egyik legsúlyosabb, legbonyolultabb válságát éli át. Egy komplex társadalmi rendszer akkor van válságban, ha a benne felmerülő kérdések száma és ereje nagyobb, mint az ezekre adott/adható válaszok száma és ereje. Ilyenkor a rendszerben súlyos alkalmazkodási sűrűlódás lép fel, és ez öngerjesztő folyamattá válván egyre jobban rontja az egyensúly helyreállításának esélyét. Fokozza az ilyenkor egyébként is jelentős veszélyt az, hogy ha ráadásul alkalmatlan „narratívák” próbálják értelmezni a helyzetet, így a kudarcok egyre mélyülő sora mintegy eleve „borítékolható”. Ez ugyanis a konstruktív tanulás helyett a destruktív, patológikus tanulás társadalomlélektani mechanizmusait erősíti.

Modellszerűen ábrázolva mindezt, a minket körülvevő válság-térben analitikusan négy fontos réteg különböztethető meg. A közbeszéd válsága, a rendszer válsága, a társadalmi újratermelés válsága, a globális létmód általános válságának megjelenése a magyar társadalom belső válság-terében.

1. A közbeszéd válsága.

A társadalmi kommunikáció elemi rendszerét jelentő közbeszéd, vagyis az a diskurzus-tér, ahol az adott emberi közösség saját folyamatainak szabályozása érdekében igyekszik a verbális érintkezés anyagi és szimbolikus intézményeit, eszközeit, eljárásait felépíteni, ma összeroncsolódni látszik Magyarországon. Túlzás nélkül állítható, hogy valójában egy folyamatosan mélyülő „verbális polgárháború” részesei vagyunk, a „szavak polgárháborújái”. Egyre alkalmatlanabb értelmezési keretek, és fogalom-készletek kusza káosza kavargó egyre veszélyesebb örvényeket keltve. Mindez egyre nyilvánvalóbban „negatív végösszegű” játszává kezd válni, ahol valójában már mindenki veszít, sőt mindenki tudja is, hogy mindenki veszít, mégsem állítható meg az egyre romlóbb folyamat.

Ennek legmélyebb társadalom-lélektani oka az, hogy amíg minden szereplő úgy gondolja, hogy „számomra az már nyereség, ha én többet tudok ártani a másoknak, mint az nekem”, addig nemcsak, hogy nem törekszik leállítani a végzetes mechanizmust, de egyenesen ösztönzést is érez arra, hogy tovább gerjessze azt. Márpedig könnyű belátni, hogy ez az emberi közösségek kollektív öngyilkosságának legbiztosabb és legtöbb szenvedéssel járó módja. Döntő fontosságú feladat tehát, hogy megértsük, mi tartja fenn, mi gerjeszti folyamatosan a verbális polgárháború e vészjósló örvényeit? Ennek megválaszolása azonban már átvezet minket a válság

második rétegéhez a „rendszerátalakítás rendszerének” válságához.

2. A rendszer válsága.

Az első kérdésünk mindjárt az lehetne, hogy miért csak ilyen nehézkes és hosszú kifejezéssel lehet utalni arra a berendezkedésre, amelyben 1990 óta élünk. Minden rendszer ugyanis valamilyen elegáns „-izmussal” szokott önmagára utalni. Aligha véletlen, hogy a „közbeszélők” a kezdetektől igyekeztek kerülni a rendszer jelzésére a „kapitalizmus” kifejezés, inkább a sokkal semlegesebb demokrácia és piacgazdaság kifejezéseket használták/használják szinonimaként. (Tegyük mindjárt hozzá: hibásan! Történelmileg igen sokáig létezett piac kapitalizmus nélkül, és most úgy tűnik fel, a globális kapitalizmus egyre inkább jól „elvan” piac nélkül. A demokrácia említésének élő cáfolata pedig ma éppen az a Kína, amely a világtörténelem legsikeresebb kapitalizmus-kísérletét hajta végre, mindenféle demokrácia nélkül.) De akkor valójában mi is az a „valami”, amit a rendszerátalakítás rendszereként szokás említeni?

Ennek megértéséhez fontos rögzíteni azt a tényt, hogy a magyar társadalom most már lassan fél évezrede birodalmi függésben él. Előbb a török, majd Habsburg, aztán a „harmadik” birodalom, a szovjet-globalitás kísérlete birodalmának, és végül most a nyugatias globalitás birodalmának alávetve. Függetlenségünket, szuverenitásunkat legfeljebb „procedurális” értelemben nyertük el 1990-ben, de hát ebben a formális értelemben 1920-tól kezdve folyamatosan „függetlenek” voltunk.

A jelenlegi birodalmi függés felismerését kétségtelenül nehezíti, hogy ez a birodalom nem a földrajzi, hanem a szimbolikus térben épül fel. Nem egy „országként” működő impérium tart minket függő helyzetben, hanem egy országok feletti térben „lebegő”, de azért nagyon is „létező” birodalom, a nyugatias globalitás hatalmi rendszere. E hatalmi rendszer fő intézményei a kényszerítő hatalmi, a fegyelmező hatalmi és a vélemény-hatalmi szimbolikus erőszak. Ezeket az intézményeket a saját „lokálisunkban” közvetlenül megjelenő multinacionális vállalatok, az IMF, Világbank, hitelminősítők, és a globális média testesítik meg.

A valóságos hatalmat ők gyakorolják a Magyarország nevű „lokális” területén, hiszen érdekérvényesítő képességük ma már sokkal nagyobb, mint valamennyi magyar uralmi szereplőé együttvéve (beleértve a társadalmi, gazdasági politikai, kulturális elitek mindegyik csoportját). Ez a globális struktúra gyakorolja ugyan hatalmát, de úgy, hogy se nem választjuk, se nem ellenőrizzük őket, és így értelemszerűen nem vállalhatják (nem is vállalják!) döntéseik belső társadalmi következményeit. Márpedig éppen az uralkodó politológia minősíti az ilyen rendszereket „diktatúráknak”. Vagyis ami most válságba került a „rendszerátalakítás rendszereként”, az a formálisan-procedurálisan demokráciának, jogállamnak, piacgazdaságnak feltüntetett, ám tartalmilag diktatúráknak minősíthető berendezkedés. Hogy milyen ereje is van ennek a lényegében ellenőrizetlen túl-hatalomnak, arra egyetlen adatként álljon itt a reálbérek és a profitok növekedési ütemében meglévő hatalmas különbség az 1988 és 2008 közötti húsz év során.

Ebben az időszakban, amely a rendszerátalakítás első két évtizedét fogja át, a reálbérek évi átlagos növekedése mindössze 0,7%-ot tett ki, miközben a profitok növekedési üteme kb. 23% volt. Ha figyelembe vesszük, hogy ennek nyomán ma már a magyar gazdasági térben megtermelő profitok közel 90%-a a multinacionális vállalatoknál koncentrálódik, képet alkothatunk arról, hogy valójában kik is a főszereplői ennek az egészen szélsőséges hatalom-gazdasági

asszimetriának. Az ilyen rendszerekben a „hazugság” mondhatni „strukturálisan kódolva van”, hiszen a „közt”, a közösséget megtestesítő állam kénytelen azt hazudni a közönségnek, hogy az ő nemzet-stratégiai érdekeit képviseli, miközben erre valójában már régen nem, de legalább is egyre kevésbé képes. Másfelől viszont a globális hatalom-gazdaság domináns szereplőinek is kénytelen rendszeresen csupán hazudni azt, hogy készségesen kiszolgálja őket, mert egyébként, különösen választások előtt, nem tudná saját formálisan, mégis csak létező uralmi pozícióját a választókkal újra és újra megerősíteni.

Tekintettel azonban arra, hogy az egyre növekvő „birodalmi” túl-hatalom nyomán a rendszer egyre nyilvánvalóbban képtelen a társadalom számára nemcsak a felemelkedést, de a már elért szerény élet-feltételeket is biztosítani, a társadalmi újratermelési folyamatok lepusztulásával a rendszer maradék legitimitása is szétroncsolódik. Kűszöbön áll tehát a rendszer látványos összeomlása, amelynek számos intézményi elemét már nap, mint nap átélhetjük. A magyar társadalom tehát a káosz és anarchia felé halad. A rendszerátalakítás politikai oligarchiájának két nagy tömbje, miközben a diskurzus térben gyilkos verbális polgárháborút folytat egymás ellen, logikus módon mégis egyformán érdekelt a közbeszéd minél teljesebb szétroncsolásában.

Amíg ugyanis egyre messzebbre kerülünk az alkalmas, tehát a helyzetet valóban tükröző narratíva uralkodóvá válásától, ezzel, legalább is egyre távolodunk a rendszerátalakítás bukásának „bevallásától”. A politikai oligarchia mindkét nagy „politika-ipari holdingja” ugyanis joggal tart attól, hogy a rendszer bukásának látványos bekövetkezése egyben az ő kollektív bukásukat is jelentené, és ezt érthető módon minden eszközzel igyekeznek megakadályozni. Ez a patológikus egyezség a végső oka tehát annak, hogy tovább mélyül a verbális polgárháború, és, hogy az elmúlt húsz év során nemcsak, hogy válaszokat nem tudtak adni a társadalmi újratermelés már legalább egy fél évszázada mélyülő válságára, de kollaboráns, globális-komprádor pozíciójukból adódóan a kérdéseket sem tudták/akarták feltenni.

Ez azonban már átvezet minket a harmadik válság-szinthez.

3. A társadalmi újratermelés válsága.

A magyar társadalom már évtizedek óta folyamatosan halad lefelé egy olyan reprodukciós lejtőn, amelyen rövidesen kritikus pontokhoz érkezik. Lássuk melyek e reprodukciós folyamat legfőbb elemei. A továbbiakban négy olyan dimenziót szeretnénk vázlatosan bemutatni, amelyek meghatározó erővel bírnak a reprodukció egészét illetően. Az első és legfontosabb az a dimenzió, amelyet talán a spirituális (érzelmi, morális, mentális, intellektuális stb.) talapzat megroppanásaként írhatnánk le.

A másik három dimenzió inkább már csak ennek az alapdimenzióknak a „kivetülése”, tárgyasulása, bár jelentőségük önmagában is döntőnek tekinthető. Ezek a népesedés, az egészség, és a társadalmi szolidaritás-együttműködés rendszere. Szándékosan nem szólunk még itt sem az ökológiai rendszer válságáról és a gazdasági válságról, mert úgy véljük, hogy, nem tagadva jelentőségüket, ezek inkább csak „származékai” a fenti alapdimenzióknak.

A továbbiakban így ezt az említett négy dimenziót tekintjük át.

(folytatjuk)